

**Konkurs Polonistyczny
dla gimnazjalistów województwa zachodniopomorskiego
w roku szkolnym 2017/2018**

Etap szkolny

Drogi Uczniu!

Przed przystąpieniem do rozwiązywania zadań prosimy, żebyś zapoznał się z poniższymi wskazówkami:

1. Masz do rozwiązania **20 zadań**. Punktacja za każde z zadań podana jest przy jego numerze.
2. Zadania **11, 12 i 15** to zadania zamknięte. Każde zawiera **4 odpowiedzi**, z których **tylko jedna jest poprawna**. Znajdź ją i zaznacz krzyżykiem.
3. W przypadku pomyłki błędną odpowiedź obwiedź kółkiem i zaznacz nową, poprawną. Jeżeli zaznaczysz więcej niż jedną odpowiedź bez wskazania, która jest poprawna, to żadna z nich nie będzie uznana.
4. **Zadania 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 16, 17, 18, 19 i 20 to zadania otwarte**. Odpowiedzi na te zadania udzielaj wyłącznie w arkuszu testu.
5. Za rozwiązanie wszystkich zadań możesz otrzymać łącznie **40 punktów**.
6. Uważnie czytaj wszystkie polecenia.
7. Pisz tylko długopisem/piórem; nie używaj ołówka, gumki ani korektora.
8. Po zakończeniu pracy sprawdź, czy udzieliłeś wszystkich odpowiedzi.
9. Czas rozwiązywania zadań: **60 minut**.

Powodzenia!

KONKURS Z JĘZYKA POLSKIEGO - ETAP SZKOLNY

...W PROCH I W PYŁ...

TEKST I

Maria Konopnicka, *Rota* ¹

Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród,
Nie damy pogrześć mowy,
Polski my naród, polski lud,
Królewski szczep piastowy.
Nie damy, by nas gnębił wróg!

Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Do krwi ostatniej kropli z żył
Bronić będziemy ducha,
Aż się rozpadnie w proch i w pył
Krzyżacka zawierucha.
Twierdzą nam będzie każdy próg...

Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz,
Ni dzieci nam germanił!
Orężny wstanie hufiec nasz,
Duch będzie nam hetmanił.
Pójdziem, gdy zabrzmi złoty róg...

Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Nie damy miana Polski zgnieść,
Nie pójdziem żywo w trumnę,
W Ojczyzny imię i w jej cześć
Podnosim czoła dumne.
Odzyska ziemię dziadów wnuk.

Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

[Maria Konopnicka, *Rota*. W: *Antologia poezji polskiej*. Wydawnictwo IBIS, s. 618]

¹ Tekst powstał w 1908 roku na Śląsku Cieszyńskim; po raz pierwszy opublikowany w 1908 roku w czasopiśmie pt. „Przodownicy”.

1. Scharakteryzuj podmiot liryczny. (0-1 pkt)

.....
.....

2. Wyjaśnij znaczenie słowa „rota” (w kontekście całego utworu). (0-1 pkt)

.....
.....

3. Wymień słowniki (przynajmniej dwa), w jakich będziesz szukał (-ła) znaczenia tego słowa. (0-1 pkt)

.....
.....

4. Określ rodzaj liryki ze względu na sposób uobecniania się podmiotu lirycznego oraz tematykę utworu. (0-2 pkt)

.....

5. W podanym fragmencie nazwij środek i określ jego funkcję. (0-2 pkt)

Nie rzucim ziemi skąd nasz ród,

Nie damy pogrześć mowy,

Polski my naród, polski lud,

Królewski szczep piastowy.

Nie damy by nas gnębił wróg!

Nazwa środka

Funkcja.....

.....

6. Wyjaśnij swoimi słowami – na podstawie całego tekstu - znaczenie poniższych cytatów. (0-3 pkt)

Cytat	Znaczenie
<i>Nie damy pogrześć mowy.</i>	
<i>Aż się rozpadnie w proch i w pył Krzyżacka zawierucha.</i>	
<i>Orężny wstanie hufiec nasz, Duch będzie nam hetmanił.</i>	
<i>Nie pójdziem żywo w trumnę.</i>	

7. Podaj pięć różnych cech Polaków, o których mówi w utworze Maria Konopnicka. (0-2 pkt)

.....

.....

.....

8. Określ nastrój tekstu. (0-1 pkt)

.....

.....

9. W kontekście 3. zwrotki wyjaśnij, co oznacza pojęcie germanizacji. (0-1 pkt)

.....

.....

10. Wyjaśnij znaczenie poniższych związków frazeologicznych oraz określ ich rodzaj ze względu na budowę. (0-2 pkt)

Związek frazeologiczny	Znaczenie	Rodzaj związku
<i>Królewski szczep piastowy</i>		
<i>Do ostatniej kropli krwi</i>		
<i>Pluć komuś w twarz</i>		
<i>Tak nam dopomóż Bóg!</i>		

11. Następujące formy: *pójdziem*, *rzucim*, *podnosim* to przykłady... Uzasadnij swój wybór. (0-2 pkt)

- a) gwaryzmów
- b) kolokwializmów
- c) archaizmów
- d) paralelizmów

Uzasadnienie

.....

TEKST II

Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy* ²

[1] Bitwa miała lada chwilę rozciągnąć się i rozpalić na całej linii, więc polskie chorągwie poczęły śpiewać starą bojową pieśń św. Wojciecha. [*Bogurodzica, dziewica, ...*]

[2] I wraz moc wstąpiła w ich kości, a serca stały się na śmierć gotowe. [...] Zadrzały kopie w rękach rycerzy, zadrzały chorągwie i chorągiewki, zadrzało powietrze, zakolebały się gałęzie w boru, a zbudzone echa leśne jęły odzywać się w głębinach i wołać, i jakby powtarzać jeziorom i łęgom, i całej ziemi jak długa i szeroka. [...] Tamże potężny Jędrzej z Brochocic złamawszy miecz na głowie rycerza, który miał sowę na tarczy i przyłbicę w kształt sowej głowy wykutą, chwycił go za ramię, skruszył je, i wydarłszy mu brzeszczot zaraz go nim życia pozbawił. On również młodego rycerza Dynheima wziął w niewolę, którego widząc bez hełmu pożałował zabijać, gdyż ów prawie był dzieckiem jeszcze i dziecinnymi nań spoglądał oczyma. [...]

[3] A wtem stało się coś jeszcze okropniejszego. Oto jeden leżący na ziemi Krzyżak rozpruł nożem brzuch konia, na którym siedział Marcin z Wrocimowic, trzymający wielką, świętą dla wszystkich wojsk chorągiew krakowską z orłem w koronie. Zdało im się, że to koniec, że strach i popłoch ogarną teraz Polaków, że przychodzi czas klęski, mordy i rzezi, że już uciekających tylko przyjdzie im ścigać i wycinać.

[4] Ale oto właśnie czekał ich straszny i krwawy zawód. Krzyknęły wprawdzie z rozpaczą jak jeden mąż wojska polskie na widok upadającej chorągwi, lecz w tym krzyku i w tej rozpaczce był nie strach, ale wściekłość. Ludzie i konie zbili się w jeden wir potworny, a w tym wirze śmigały ramiona, szczękały miecze, warczały topory, zgrzytała stal o żelazo, łomot, jęki, dziki wrzask wyrzynanych mężów zlały się w jeden przeokropny głos, taki, jakby potępieńcy odezwali się nagle z głębi piekła. [...]

[5] I nie tylko przeniewierczy Zakon krzyżacki leżał oto pokotem u stóp króla, ale cała potęga niemiecka zalewająca dotychczas jak fala nieszczęsne krainy słowiańskie rozbiła się w tym dniu odkupienia o piersi polskie.

[6] Więc tobie, wielka, święta przeszłości, i tobie, krwi ofiarna, niech będzie chwała i cześć po wszystkie czasy!

[Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy*. T. 1-2. Wydawnictwo MON Bellona, Warszawa 1979; tu: fragm. rozdz. 51, T. 2]

² Powieść ukazywała się w „Tygodniku Ilustrowanym” w latach 1897-1900, wydanie książkowe pojawiło się w 1900 roku.

12. Pod względem językowym, w powieści Henryka Sienkiewicza obecna jest...

Wybierz jedną odpowiedź i określ jej funkcję (0-2 pkt):

- a. Stylizacja kolokwialna
- b. Stylizacja dialektalna
- c. Stylizacja środowiskowa
- d. Stylizacja archaiczna

Funkcja:

.....

.....

13. Zamieszczone poniżej wyrazy podziel na głoski i sylaby (0-2 pkt):

Wyrazy	Głoski	Sylaby
piersi		
dziecinnymi		
brzeszczot		

14. Nazwij precyzyjnie poniższe części mowy (0-2 pkt):

Wyraz	Część mowy	Wyraz	Część mowy
również		ów	
lada		za	

15. Utwór H. Sienkiewicza to przykład....., ponieważ..... Zaznacz właściwą odpowiedź i uzasadnij swój wybór (0-2 pkt):

- a. Powieść fantastyczna
- b. Powieść historyczna
- c. Powieść obyczajowa
- d. Powieść realistyczna

Uzasadnienie:

.....

16. Przeczytaj dokładnie poniższe wypowiedzenie i nazwij dokładnie wszystkie wypowiedzenia składowe. (0-4 pkt)

Tamże potężny Jędrzej z Brochocic, złamawszy miecz na głowie rycerza, który miał sowę na tarczy i przyłbicę w kształt sowej głowy wykutą, chwycił go za ramię, skruszył je, i wydarłszy mu brzeszczot, zaraz go nim życia pozbawił.

.....

17. Zamieszczone poniżej frazeologizmy zastąp synonimami (wyrażeniami synonimicznymi) (0-2 pkt):

Frazeologizm	Synonim (wyrażenie synonimiczne)
Lada chwila	
Jak ziemia długa i szeroka	
Leżeć pokotem	

18. Uzupełnij poniższą tabelkę (0-4 pkt):

Wyraz pochodny	Wyraz podstawowy	Temat (podstawa)	Formanty	Kategoria znaczeniowa
Krzyżak				
chorągiewki				
wściekłość				
łomot				

19. W zamieszczonym zdaniu podkreśl onomatopeje i wyjaśnij, jaka jest ich funkcja w 4. akapicie (0-2 pkt):

Ludzie i konie zbili się w jeden wir potworny, a w tym wirze śmigały ramiona, szczękały miecze, warczały topory, zgrzytała stal o żelazo, łomot, jęki, dziki wrzask wyrzynanych mężów zlały się w jeden przeokropny głos, taki, jakby potępieńcy odezwali się nagle z głębi piekła.

Funkcja:

20. Uzupełnij tabelkę formami czasownika pochodzącymi od zamieszczonego bezokolicznika. (0-2 pkt)

Bezokolicznik	Rzeczownik odczasownikowy	Imiesłów
widzieć		
rozciągać		
wychodzić		